

Plan van aanpak
Transitievisie Warmte Doetinchem

Foto: Jos Mekkens

Gemeente Doetinchem

Afdeling Ruimte

Team Leefomgeving

02-12-2020

Plan van aanpak Transitievisie Warmte Doetinchem

Gemeente Doetinchem

Afdeling Ruimte

Team Leefomgeving

Auteur	Afdeling Ruimte	Status Definitief
Autorisatie Johnny Janssen	Paraaf	Datum 02-12-2020

Inhoud

Aanleiding.....	4
Achtergrond.....	5
Regionaal in de RES	5
Gemeentelijk in de TVW.....	5
Gemeentelijk in de wijkuitvoeringsplannen WUP	6
Kaders voor de Transitievisie Warmte	6
Beperkte kaders	6
Een regierol voor de gemeente	7
Uitgangspunten in Doetinchem.....	7
Organisatie	8
Projectgroep	8
Stuurgroep.....	8
Klankbordgroep.....	9
Gemeenteraad	9
Participatie.....	9
Betrokkenheid inwoners	10
Procesfases.....	11
Fase 1-3 Verkennen	11
Fase 4 Prioritering en wijk voorkeursvolgorde bepalen	12
Fase 5 Uitvoeringsstrategie	13
Fase 6 Schrijven van de TVW	13
Kansen en knelpunten.....	14
Bijlage 1 – Uitwerking communicatie & participatie.....	16

Aanleiding

Nederland stapt over op duurzame warmte. In 2050 zullen wij deze reis met zijn allen voltooien en hiermee zorgen voor minder uitstoot door fossiele brandstoffen. Doetinchem staat aan het begin van deze reis. De Transitievisie Warmte maakt inzichtelijk op welke we de aankomende tien jaar naar dit einddoel toewerken. Dat we het gaan doen is zeker; het college en de raad willen concrete stappen zetten. Samen stippelen we deze route uit en zorgen we dat er eind 2021 een vastgestelde en gedragen TVW ligt.

Dat we niet in een keer van het aardgas afgaan is duidelijk. Dit doen we door middel van een wijkgerichte en gefaseerde aanpak. Dit doen we ook niet alleen maar integraal. De warmtetransitie beïnvloedt mensen in hun persoonlijke levenssfeer. Dat betekent dat we duidelijk moeten communiceren en alle betrokkenen goed moeten meenemen. Het moet een zorgvuldig proces zijn. Hoe we dat waarborgen leggen we uit in dit plan van aanpak. We bespreken hier de volgende onderdelen:

- Waarom stellen we een TVW op?
- Wat is de samenhang met andere onderwerpen?
- Welke kaders zijn er rondom de TVW?
- Wie gaan we wanneer betrekken?
- Hoe ziet het proces eruit?
- Wat zijn de randvoorwaarden en risico's?

Achtergrond

We staan met de samenleving voor een enorme uitdaging: de uitstoot van broeikasgassen terugdringen om zo de gevolgen van klimaatverandering te beperken. Dit gaan we doen in een periode van 30 jaar. De gebouwde omgeving is een van de onderdelen waar we drastische verandering gaan doorvoeren. In de komende 30 jaar gaan we zorgen dat alle gebouwen duurzaam worden verwarmd.

In het Klimaatakkoord is hierover nagedacht door verschillende partijen. Er is daar besloten Nederland op te delen in energieregio's die allen een Regionale Energiestrategie (RES) maken. Elke regio brengt in kaart hoe zij de energie die zij verbruiken binnen de regio ook daar opwekken. Daaropvolgend is besloten dat elke gemeente in Nederland wijk voor wijk aan de slag gaat. Dit proces beschrijven zij in een Transitievisie Warmte (TVW). Door dit gecoördineerd te doen kunnen kosten en overlast hopelijk beperkt blijven en kunnen we maatschappelijk kosten efficiënt keuzes maken. Deze coördinatie hebben regio's en gemeenten zelf. Het Rijk ondersteunt hen hierin.

Regionaal in de RES

Doetinchem maakt deel uit van de RES regio Achterhoek. In oktober dienden we de concept RES in. Aankomende tijd werken we hieraan verder. De concept RES bevat een kaart met de potentiële warmtebronnen in de regio, de Regionale Strategie Warmte (RSW). Hiermee brengen we op termijn de regionale warmtevraag, de warmtebronnen, de benodigde infrastructuur en de bovenlokale kansen en uitdagingen op het gebied van de warmtetransitie in beeld. De RSW biedt input voor de TVW.

Gemeentelijk in de TVW

Ondertussen beginnen we ook met de TVW. Het doel van hiervan is om richting te geven aan de warmtetransitie en duidelijkheid te bieden voor inwoners, stakeholders en investeerders. De TVW beschrijft hoe we als gemeente met onze stakeholders (woningcorporaties, netbeheerder, waterschap) de warmtevraag in de gebouwde omgeving op een aardgasvrij en duurzame manier gaan invullen en met welk tempo. Wanneer de TVW af is hebben wij samen de volgende vragen beantwoord:

- Wat is de opgave in Doetinchem?
- Welke warmtebronnen zijn er in Doetinchem waarmee we woningen en gebouwen kunnen verwarmen?
- Welke technische mogelijkheden zijn er?
- Welke uitgangspunten vinden wij belangrijk in de warmtetransitie?

- Hoe selecteren we buurten waar we als eerste aan de slag gaan?
- In welke buurten gaan we voor 2030 aan de slag? Met welke tempo en tegen welke kosten?
- Hoe communiceren we met deze buurten en hoe betrekken we inwoners van deze buurten?

Om te waarborgen dat de TVW actueel blijft moeten gemeenten deze visie elke vijf jaar herijken. Op deze manier sturen we bij waar nodig en kunnen we rekening houden met technologische ontwikkelingen en innovaties, nieuwe inzichten en een veranderende maatschappelijke context. De RES wordt om de twee jaar herijkt, op deze manier waarborgen we afstemming.

Gemeentelijk in de wijkuitvoeringsplannen WUP

Wanneer de TVW af is weten we in welke wijken we voor 2030 beginnen. Voor deze wijken gaan we daarna aan de slag met de wijkuitvoeringsplannen. Samen met inwoners en gebouweigenaren maken we dan een definitieve keuze voor een warmtealternatief en een concreet plan van aanpak. Hiermee gaan we pas na 2021 aan de slag.

Kaders voor de Transitievisie Warmte

Het Klimaatakkoord legt de basis voor de Transitievisie Warmte. Er staat vastgelegd dat gemeenteraden een realistisch tijdspad vastleggen waarop wijken van het aardgas afgaan. Voor de wijken waar we voor 2030 starten met het opstellen van een wijkuitvoeringsplan, zijn ook de potentiële alternatieve energie infrastructuren (all electric, warmtenet etc.) bekend. Nadat dit is vastgelegd in de TVW, bepaalt de gemeente in het wijkuitvoeringsplan de uitvoering op wijkniveau en valt het definitieve besluit over het duurzame warmtealternatief.

Beperkte kaders

Rijksoverheid geeft niet veel kaders mee voor het ontwikkelen van de TVW. De TVW moet er komen en daar moet in staan hoe we toewerken naar een aardgasvrije omgeving. Verder zijn er slechts uitgangspunten meegegeven. Deze staan in het Klimaatakkoord maar ook in de Leidraad. De Leidraad is een instrument van Rijksoverheid dat bestaat uit de startanalyse en de handreiking. De startanalyse is een model gebaseerd op landelijke data en biedt op buurtniveau voor vijf CO₂-neutrale warmtestrategieën en een eerste beeld van de technisch-economische gevolgen. De startanalyse wordt meegenomen in de technische analyse. De Leidraad kan een gemeente gebruiken om in samenspraak met stakeholders per wijk of buurt keuzes te maken voor een alternatieve energie-infrastructuur en het bepalen van een tijdspad. Volgens het Klimaatakkoord moeten gemeenten in elk geval de laagste maatschappelijke kosten en de kosten voor de eindgebruiker meenemen in hun TVW. Gemeenten moeten expliciet motiveren als ze niet de optie met de laagste nationale kosten kiezen.

Een regierol voor de gemeente

De gemeente heeft een regierol in de warmtetransitie. Deze rol kan een gemeente op verschillende manieren pakken. Om deze rol te bepalen zijn hulpmiddelen hulpstukken ontwikkeld. Deze hulpmiddelen gebruiken wij als achtergrondinformatie bij een eerste sessie met de gemeenteraad. De ministeries van BZK en EZK en VNG kijken ondertussen wat de regierol bij het aardgasvrij maken van gebieden precies moet inhouden en welke bevoegdheden gemeenten nodig hebben om deze rol te vervullen. Het is volop in ontwikkeling.

Uitgangspunten in Doetinchem

De projectgroep heeft nagedacht over welke uitgangspunten voor haar belangrijk zijn in de warmtetransitie. Onderstaande uitgangspunten hebben de goedkeuring van de projectgroep en na vaststelling van dit plan van aanpak, ook van de klankbordgroep, het college en de gemeenteraad.

Regionale samenwerking

Doetinchem werkt samen met de andere Achterhoekse gemeenten aan de warmtetransitie. De achtergrondstudie is gezamenlijk uitbesteed en koppelkansen gezamenlijk in beeld gebracht. Op deze manier kan elke gemeente werken met dezelfde data en kennis maar toch lokaal eigen afwegingen maken.

Samen, lokaal, transparant en duurzaam

De gemeente Doetinchem kan het niet alleen, samenwerking is essentieel. Openheid en transparantie staan centraal. Het streven is om gezamenlijk een volledig duurzame warmtevoorziening te realiseren.

Betaalbaarheid en betrouwbaarheid voor de eindgebruiker staan voorop

De energierekening moet betaalbaar blijven. Per wijk wordt gezocht naar de maatschappelijk beste en betaalbare oplossingen. Nieuwe financieringsconstructies zijn nodig.

Bewoners en overige gebruikers worden betrokken bij plannen en uitvoering

Voor de uitvoering zijn alle woningeigenaren en overige vastgoedeigenaren aan zet. Het is belangrijk om deze stakeholders te betrekken om uitvoering van de plannen mogelijk te maken.

Onzekerheden in de uitvoering accepteren we

Er zijn nog veel zaken onzeker en onduidelijk. Het is ondanks dat van belang om de transitie te starten.

Gebiedsgerichte benadering

Een integrale benadering van een wijk als gebied. De verwachting is dat hiermee de warmtetransitie wordt versneld en de betaalbaarheid centraal staat.

Uitvoerbaar en realisme

De uitvoerbaarheid van de transitie is belangrijk. Gezien de gestelde uitgangspunten is het belangrijk om voldoende tijd te nemen voor de uitvoering, mede omdat er onzekerheden zijn. Vanuit de netbeheerder en de installatiebranche is bovendien beschikbaarheid van voldoende

capaciteit aangedragen als onzekere factor. Een pragmatische en realistische houding bij de uitvoering is van belang, gecombineerd met het reduceren van onzekerheden, waar mogelijk.

Organisatie

De TVW heeft invloed op gebouweigenaren, woningcorporaties, de netbeheerder, bedrijven en instellingen. Ze werken eraan mee of wij hopen dat ze meewerken. In zo'n complex proces willen we samenwerken. We kunnen elkaar ondersteunen, onze planning op elkaar aanpassen en van elkaar leren. Dat betekent dat het belangrijk is een goede projectstructuur op te zetten. Met onderstaande projectstructuur denken wij commitment en draagvlak te bereiken.

Projectgroep

De projectgroep is verantwoordelijk voor de algehele coördinatie en aansturing van de TVW. Zij denken inhoudelijk mee en stemmen af met andere projecten die raken aan de TVW. Er zijn vijf werksessies gepland. Tijdens deze sessies halen we informatie op en bespreken we de voortgang en tussenproducten. Daarnaast maken we keuzes die ten grondslag liggen aan het eindresultaat, de TVW. De voorzitter van de projectgroep is de projectleider van de gemeente. Deze persoon coördineert de voortgang van het proces en het resultaat, de communicatie en participatie activiteiten, afstemming met gerelateerde trajecten als de RES Achterhoek en de Omgevingsvisie, en een eventuele noodzakelijke juridische toetsing. De samenstelling van de projectgroep is als volgt:

- Projectleider TVW (voorzitter)
- Procesbegeleider (Adviesbureau DWA)
- Adviseur Regie en Samenleving
- Communicatieadviseur
- Wijkregisseur
- BUHA
- Vertegenwoordiger Sité Woondiensten
- Vertegenwoordiger netbeheerder Liander
- Vertegenwoordiger Waterschap Rijn en IJssel
- Projectondersteuner

Stuurgroep

De stuurgroep geeft bestuurlijke sturing aan het proces om te komen tot een TVW. Concreet houdt dit in dat zij besluiten over de te doorlopen processtappen, de verschillende tussenproducten op hoofdlijnen beoordelen en besluiten nemen ter voorbereiding op de reguliere bestuurlijke procedures. Om betrokkenheid te waarborgen zijn er vijf sessies met de stuurgroep. De stuurgroep bestaat uit de volgende leden:

- Portefeuillehouder (voorzitter)
- Projectleider TVW
- Procesbegeleider (Adviesbureau DWA)
- Afdelingshoofd ruimte
- Teamleider leefomgeving
- Vertegenwoordiger Sité Woondiensten
- Vertegenwoordiger netbeheerder Liander
- Projectondersteuner

In het traject van de TVW besluit de stuurgroep over de te doorlopen processtappen en het communicatie- en participatieplan. De stuurgroep geeft commitment op (onderdelen van) de TVW voordat deze ter besluitvorming aan college en raad worden voorgelegd.

Klankbordgroep

De klankbordgroep vervult de rol als maatschappelijke toets. Zij denken inhoudelijk mee met de TVW. De klankbordgroep bestaat uit vertegenwoordigers van bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

De klankbordgroep bestaat uit de volgende leden (niet meer dan 10):

- Lokale energiecoöperatie
- Ondernemersvereniging
- Wijk- en dorpsraden
- Huurdersvereniging Sité
- Vastgoed en makelaardij
- Organisaties voor ouderen (bv PCOB)
- Onderwijskoepels (bv AchterhoekVO, Pro8)
- Zorg- en welzijnsinstelling (bv Elver, Zorggroep Achterhoek, Buurtplein)

Gemeenteraad

De gemeenteraad stelt het plan van aanpak, het afwegingskader en de TVW vast. Hiermee voeren ze hun formele bevoegdheid uit als kader stellend orgaan.

Aan het begin van het proces is een inhoudelijke themasessie met de raad waarin ze inhoudelijk worden bijgepraat over de warmtetransitie en de uitgangspunten die we hanteren in de warmtetransitie. In een volgende sessie informeren we de raad over de data-analyse en de wijkprioritering.

Daarnaast worden de raadsleden uitgenodigd bij bijeenkomsten met inwoners en ondernemers. Hiermee vergroten we het kennisniveau van de raadsleden en geven we een inkijk in het proces en hoe inwoners en ondernemers kijken naar de warmtetransitie.

Participatie

De transitie naar aardgasvrij is een lange weg. Omdat we in deze transitie bij inwoners ‘achter de voordeur’ komen, is het belangrijk om de inwoners Doetinchem op tijd te betrekken. De vraag is: waarbij en wanneer dan? Sommige bewoners zullen vinden dat de gemeente eerst zelf haar huiswerk op orde moet hebben voordat ze bewoners komen

'lastig vallen'. Anderen zullen zich afvragen waarom ze zo laat betrokken zijn. Zoveel mensen, zoveel wensen.

Een belangrijk uitgangspunt dat we steeds hanteren, is dat inwoners behoefte hebben aan duidelijkheid: wat zijn de alternatieven voor aardgas? Wat kost dat? Wat kan ik (nu al) doen? Daarnaast is transparantie belangrijk: waar is de gemeente mee bezig? Wat weten we al wel en wat weten we simpelweg nog niet? Het is daarbij niet nodig om bewoners in elke fase van de transitie met eenzelfde intensiteit te betrekken.

Het vraagt stuurmanskunst om gedurende de looptijd van het proces te komen tot een breed gedragen transitievisie. De opgave is daarbij om goed te luisteren en oprecht te betrekken, en tegelijkertijd binnen bestuurlijke kaders te blijven en te accepteren dat we nog niet alle antwoorden hebben.

Om dit alles in goede banen te leiden hebben we de hulp ingeschakeld van communicatie- en participatiebureau ANNE. Samen met het projectteam hebben zij in een werksessie gezocht naar een slimme balans van communicatie (de boodschap), participatie (actief en oprecht betrekken van betrokkenen) en timing (wie, wanneer, waarom en waarover). Het gehele document vindt u in de bijlage.

Betrokkenheid inwoners

De betrokkenheid van inwoners in dit proces heeft als primaire doel **kennisoverdracht** en het **in gesprek komen met inwoners**. Daarnaast werken we aan het **opbouwen van een duurzaam netwerk** (op weg naar de fase waarin wijkuitvoeringsplannen worden ontwikkeld). Op die manier nemen we hen mee in 'het verhaal' rondom de warmtetransitie.

De betrokkenheid van inwoners in deze fases van visievorming is relatief laag: **informereren** en **consulteren** (in gesprek, meedenken/adviseren).

Van belang is dat we streven naar voldoende **diversiteit** om zo te voorkomen dat we alleen *usual suspects* bereiken.

Inzet van werkvormen en middelen

Op basis van het hierboven beschreven doel, participatieniveau en ambitie om diversiteit in de participatie te verkrijgen, stellen we de inzet van onderstaande werkvormen en middelen voor.

- a) Landingspagina op de gemeentelijk website
- b) Actieve inzet van bestaande kanalen van projectgroepleden
- c) Bewonersbijeenkomsten
 - a. Twee bijeenkomsten voor de gehele gemeente
 - i. In stap 4 - wijkvoorkeursvolgorde
 - ii. In stap 6 – concept Transitievisie warmte
 - b. Serie kleinschaliger sessies in de wijken/dorpen met een eigen vertegenwoordiging
- d) Netwerkopbouw (middels periodieke nieuwsbrief/enquête)

- e) Serie spontane 1 op 1 gesprekken (aan de keukentafel, op straat en online)
- f) Bijeenkomsten met de klankbordgroep

Procesfases

In het proces dat we doorlopen staan een aantal uitgangspunten centraal. De eerste is dat we de basis op orde willen hebben. We willen weten wat de kansen en belemmeringen zijn. Daarnaast stellen we mensen centraal in het proces. We vinden betrokkenheid van inwoners belangrijk. Bovendien gaan we samen op pad. Ambtelijk en bestuurlijk is er commitment. We pakken het proces om te komen tot een TVW in een aantal fases aan. Binnen deze fases doorlopen we verschillende stappen.

Fase 1-3 Verkennen

We leggen in een eerste werksessie met de projectgroep samen de basis voor een goede samenwerking. We maken werkafspraken en een definitieve planning. Met de projectgroep stellen we tevens uitgangspunten op, dit vormt de basis voor het vervolg van de TVW. Een uitgangspunt is bijvoorbeeld: 'We willen een betaalbare transitie' of 'We vinden keuzevrijheid van inwoners belangrijk'. Deze uitgangspunten vertalen we daarna verder in afwegingscriteria.

Uitgangspunten zijn altijd globaal, en zijn wensen of randvoorwaarden. Vaak kunnen nooit alle uitgangspunten tegelijk 100% ingewilligd worden. Het zijn de uitgangspunten waarnaar je streeft in het vervolgproces.

In een tweede werksessie buigen we ons over een communicatie- en participatieplan. Beide sessies vormen het plan van aanpak dat u nu leest. Het plan van aanpak gaat ter beoordeling naar de stuurgroep en vervolgens naar de klankbordgroep. Wanneer zij akkoord zijn presenteren we dit aan het college en raad.

In deze fase is het belangrijk te zorgen dat iedereen op een gelijk kennisniveau komt. DWA is als geen ander op de hoogte van de ontwikkelingen in de warmtetransitie. Zij geven de leden van de projectgroep en ambtenaren die in de toekomst mogelijk betrokken raken bij de warmtetransitie een masterclass. In deze masterclass bespreken we de alternatieven voor aardgas, de zin en onzin en nemen we het proces nogmaals door.

Omdat deze informatie niet alleen belangrijk is voor de projectgroep maar ook voor de klankbordgroep en het college en raad geven we deze masterclass ook aan hen. Dit doen we in dezelfde sessie als het bespreken van dit plan van aanpak.

Na deze fase hebben wij:

- ➔ Gelijke kennisniveaus
- ➔ Het plan van aanpak TVW gemeente Doetinchem
- ➔ Vastgesteld uitgangspunten

Fase 4 Prioritering en wijk voorkeursvolgorde bepalen

In een derde werksessie met de projectgroep kijken we naar de technisch-financiële en sociaaleconomische analyse die de Achterhoekse gemeenten uitvoerde.¹ Er is een helder beeld van wat de mogelijkheden per buurt zijn voor het duurzaam verwarmen van de gebouwen. Daarnaast weten we welke koppelkansen er zijn. Een voorbeeld van een koppelkans is een renovatie van de woningcorporatie, of het vervangen van het riool of gasleiding in een bepaalde wijk.

Met de Achterhoekse gemeenten stellen we gezamenlijk afwegingscriteria op. Wat vindt iedereen belangrijk bij het bepalen van startbuurten? Hierbij nemen we in elk geval de volgende onderdelen mee:

Technisch-financieel	Meekoppelkansen	Sociaaleconomisch
Kosteneffectiviteit warmteoptie	Gasnet - afschrijving van het gasnet & grondroedersgevoelige leidingen	Aandacht - individueel
Warmteoptie - consensus warmtemodellen	Agenda buurtontwikkeling	Aandacht - collectief
Homogeen eigenaarschap	Investeringsagenda infrastructuur	Mogelijkheid
Uniformiteit wijk - gelijksoortige woningen	Investeringsagenda vastgoedeigenaren	Intentie

¹ De technisch-financiële en sociaal-economische analyse hebben de Achterhoekse gemeenten gezamenlijk uitbesteed. DWA beoordeelt deze analyse en kijkt waar aanvullend onderzoek nodig is. Welke gegevens ten grondslag liggen aan deze analyse laten we even buiten beschouwing.

Deze onderdelen werken we met de Achterhoekse gemeenten uit. Vervolgens kan elke gemeente zelf 'aan de knoppen draaien'. In een sessie met het projectteam leggen we de wijken in Doetinchem langs dit afwegingskader. Hierna bestaat er een beeld van welke wijken kansrijk zijn om voor 2030 aardgasvrij te maken of een start te maken aardgasvrij. Voor de wijken waar we voor 2030 starten schrijven we op welke warmteopties er zijn. De definitieve keuze maken we samen met de inwoners in de wijk in het Wijkuitvoeringsplan.

We bespreken de afwegingscriteria en de wijkvolgorde met de stuurgroep en klankbordgroep. Wanneer zij akkoord zijn gaan we hiermee naar het college en de raad.

In deze fase betrekken we inwoners door middel van een open bewonersavond. Het doel van de avond is om inwoners te informeren over het traject en het gesprek met hen aan te gaan. We zorgen dat inwoners op een gelijk informatieniveau komen en er is ruimte voor vragen en input.

Na deze fase hebben wij:

- Inzicht in de opgave
- Afwegingscriteria
- Startbuurten
- Wijkvolgorde

Fase 5 Uitvoeringsstrategie

In een vierde sessie met de projectgroep gaan we aan de slag met de uitvoeringsstrategie. We kijken hier naar het handelingsperspectief van inwoners van de startwijken, de communicatie- en participatie op de langere termijn en we maken een globale blauwdruk voor de wijkuitvoeringsplannen.

Daarnaast brengen we de maatschappelijke kosten en de kosten voor de eindgebruikers in beeld. Dit doen we voor de wijken die voor 2030 starten met het maken van een wijkuitvoeringsplan. De resultaten bespreken we met de stuurgroep en met de klankbordgroep.

Na deze fase hebben wij:

- Handelingsperspectief voor inwoners
- Uitvoeringsstrategie WUP
- Een beeld van de kosten

Fase 6 Schrijven van de TVW

Nu al het inhoudelijk werk gedaan is stellen we de TVW op. Hierbij houden we de volgende inhoudsopgave aan:

- 0 een voorwoord door de portefeuillehouder;
- 1 de *ambitie* van gemeente en partners;
- 2 de manier waarop we inwoners en andere *stakeholders* hebben betrokken;
- 3 de *uitgangspunten* bij de warmtetransitie;
- 4 de status quo: *waar staan we nu*;
- 5 de *alternatieven* voor aardgas en de kosten daarvan;
- 6 'meekoppelkansen' of *aanleidingen* om ergens te beginnen en een weging daarvan;

- 7 de 'routekaart' naar aardgasvrij, een *prioritering* van buurten;
- 8 de maatschappelijke kosten en kosten eindgebruiker voor de startwijken;
- 9 een *uitvoeringsstrategie* als handleiding of 'blauwdruk' voor elk WUP, bestaande uit in ieder geval:
 - a het handelingsperspectief voor inwoners;
 - b de vervolgstappen naar een wijkuitvoeringsplan²;
 - c de visie op het communicatie- en participatietraject.

We toetsen de 90% versie van de TVW aan de RES om te kijken of we nog op hetzelfde spoor zitten.

We leggen deze versie voor aan de projectgroep en verwerken de feedback. Vervolgens doen we hetzelfde met de klankbordgroep en de stuurgroep. Wanneer iedereen akkoord is presenteren we deze aan het voltallige college en uiteindelijk aan de gemeenteraad. Eventuele aanvullen verwerken we in de definitieve versie van de TVW.

Wij organiseren een tweede bewonersavond in deze fase. Daarin presenteren we samen met de projectgroep de voorlopige versie van de Transitievisie Warmte. Welke alternatieven voor aardgas zijn er voor de verschillende wijken en in welke volgorde zouden de wijken straks van het aardgas af kunnen gaan? We maken duidelijk wat dit voor inwoners betekent en hoe het proces vanaf hier verder gaat. Er is uiteraard volop ruimte voor vragen.

Na deze fase hebben wij:

- ➔ Een vastgesteld en gedragen TVW

Kansen en knelpunten

De warmtetransitie is geen makkelijk opgaven. Er zijn verschillende randvoorwaarden die belangrijk zijn voor een goed verloop van het traject.

Maatschappelijk draagvlak

Naast technische en financiële mogelijkheden om te warmtetransitie te realiseren, is maatschappelijk draagvlak voor dit project cruciaal. We zijn ons er zeer van bewust dat we met deze visie en de daaropvolgende wijkuitvoeringsplannen bij mensen achter de voordeur komen. Iedereen krijgt ermee te maken, al kan dit nog lang duren. Zorgvuldige communicatie en participatie cruciaal.

We staan aan het begin van een transitie

Het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving op deze schaal is nieuw. Veel zaken zijn nog niet duidelijk. Zo worden er nieuwe wetten geschreven of komen er aanpassingen aan bestaande

² Voor wijken die voor 2030 van het aardgas afgaan moet ook een wijkuitvoeringsplan worden opgesteld. Ook al komen wij samen tot de conclusie dat er voor 2030 geen wijken van het aardgas afgaan, dan nog is het zinvol om na te denken welke vervolgstappen moeten worden gezet.

wetgeving. Er zijn nieuwe financieringsmodellen in ontwikkeling en ook de techniek is in ontwikkeling. Voor het daadwerkelijk slagen van de warmtetransitie is het belangrijk dat deze duidelijkheid er komt. De TVW die er eind 2021 ligt bevat onzekerheden en wordt om die reden elke vijf jaar herzien.

Nog geen wijken verplichten om van het gas af te gaan

Het gehele traject moet in 2050 voltooid zijn. De gemeente heeft echter nog geen instrumenten tot haar beschikking om mensen mee te laten doen. Dit gaat op basis van vrijwilligheid. Om in 2050 klaar te zijn met alle woningen is het belangrijk dat deze instrumenten we wel komen.

Coronacrisis

De huidige coronacrisis brengt risico's met zich mee. Logischerwijs is er nu nog veel onzekerheid over hoe zich dit de komende tijd gaat ontwikkelen en wat voor invloed dit gaat hebben op het dagelijkse leven. Zo ook in hoeverre dit van invloed gaat zijn op eventuele bijeenkomsten en of men ervoor openstaat om gebruik te maken van digitale alternatieven. De warmtetransitie heeft impact op de gehele gemeente. Een risico hierbij is het draagvlak en acceptatie van deze veranderingen en daarop aanvullend de maatregelen die inwoners en bedrijven bereid zijn te nemen.

Betrokkenheid van inwoners

Betrokkenheid bij de totstandkoming van de TVW en de warmtetransitie is van belang. Een risico is dat er onvoldoende betrokkenheid vanuit inwoners, ondernemers en andere stakeholders is. Ook de representativiteit van de betrokken inwoners is een aandachtspunt.

Capaciteit en betrokkenheid

Onvoldoende gemeentelijke capaciteit en expertise om de lokale inhoud te leveren en keuzes te maken. Onvoldoende betrokkenheid van stakeholders waardoor ze geen (mede)eigenaarschap voelen bij de TVW en daarmee geen actieve rol innemen in de realisatie; Onvoldoende betrokkenheid van de inwoners bij de TVW waardoor grote weerstand ontstaat bij de uitvoering er van.

Leiderschap

Het niet durven aanwijzen van een startwijk die richting aardgasvrij gaat door de projectgroep, en/of bestuurlijk akkoord te geven op de gemaakte keuzes in de TVW.

Bijlage 1 – Uitwerking communicatie & participatie

Communicatie & participatie

Transitievisie Warmte, gemeente Doetinchem

In 2050 moet Nederland van het aardgas af zijn. Een flinke opgave. De gemeente Doetinchem stelt daarom een transitievisie warmte (TVW) op. Zodat nu al wordt nagedacht welke wijken het eerst van het gas afgaan en wanneer. En welke acties daarvoor nodig zijn van de gemeente en stakeholders.

Technische uitdaging met impact achter de voordeur

Voor een deel is dit een technische opgave. Met behulp van kennis van beschikbare technische alternatieven en gegevens over wijken en inwoners kunnen afwegingen worden gemaakt die leiden tot een 'logische' keuze in de wijken die het eerste aan de beurt zijn en op welke wat langere termijn. Tegelijkertijd gaat het hier om keuzes die de inwoners van Doetinchem 'achter de voordeur' treffen. Zij zullen op termijn op een andere manier hun huizen moeten gaan verwarmen.

Inwoners 'meenemen'

Om dat te bereiken zullen zij de komende jaren moeten worden meegenomen in het grotere 'verhaal' over de warmtetransitie die leidt van kennis, naar houding, en naar gedrag. Voor de gemeente Doetinchem is het daarom van groot belang om inwoners al in dit vroege stadium van visievorming te betrekken bij de warmtetransitie. Om zo te kunnen voorsorteren op actieve betrokkenheid bij het opstellen van wijkuitvoeringsplannen op wat langere termijn.

Gesprekken over 'passende' inzet communicatie/participatie

Om de inzet van communicatie en participatie ten behoeve van de transitievisie warmte op een 'passende' manier in te vullen, is met de volledige projectgroep in een online interactieve sessie gezocht naar een antwoord op de volgende drie vragen: 1) waarom participatie/communicatie? 2) met wie?, en 3) hoe (werkvormen/middelen)? Daarnaast is hierover vrij uitgebreid gesproken met de verantwoordelijk wethouder van de transitievisie warmte alsook met het voltallige college. De inzichten uit deze drie bijeenkomsten zijn verwerkt in dit plan van aanpak.

Uitgangspunten

1. Doel van communicatie en participatie

In de gesprekken met de leden van de projectgroep, het college en verantwoordelijk wethouder werd duidelijk dat er drie doelen zijn van de inzet van communicatie en participatie binnen de transitievisie warmte.

- Het eerste doel is **kennisoverdracht** over het 'verhaal' achter de warmtetransitie (de noodzaak, de alternatieven, en de handelingsperspectieven, de 'route' naar realisatie). Dit draagt bij aan het op een gelijk kennisniveau brengen van alle betrokkenen.
- Een tweede doel is het **in gesprek komen** met inwoners over de warmtetransitie. Gesprekken zijn een belangrijke basis om kennis te delen, verzamelen en een netwerk op te bouwen.
- Het derde doel is om al tijdens de visievorming te werken aan het **opbouwen van een netwerk** van actoren in de wijken en dorpen die op termijn mogelijk een rol kunnen gaan spelen in de vervolgfase waarin we uitvoeringsplannen gaan ontwikkelen.

2. Gewenste participatieniveau

Bij de primaire doelen van de inzet van participatie worden twee participatieniveaus expliciet benoemd als 'passend'. Het gaat om enerzijds **informer**en waarbij de gemeente inwoners voorziet van kennis (met name: communicatie). Anderzijds gaat het om **consulteren** waarbij de gemeente 'kennis' van inwoners ontvangt (met name: participatie) en een duurzaam netwerk wil opbouwen. Dat laatste doet ze bij voorkeur door hen te *ontmoeten* en *in gesprek* te gaan.

Meebeslissen wordt als een niet passend ambitieniveau voor de visievormende fase gezien, maar is wel het ambitieniveau waar je naartoe moet groeien in de vervolgfase waarin wijkuitvoeringsplannen gaan worden gemaakt.

3. Doelgroepen

In de gesprekken met projectgroep en college is sterk benadrukt om te zorgen dat we inzetten op het bereiken van 'meer dan de usual suspects' en dus te zorgen voor **voldoende diversiteit**. Denk daarbij aan mensen met een huurwoning of eigen woning, hogere/lagere sociale status, ouderen en jongeren, mensen met andere culture achtergrond, alsook de meer 'stille' maar ook kritische inwoners. In de bijlage is een lijst opgenomen met actoren die als 'belangrijk' zijn bestempeld.

Om de gewenste diversiteit te verkrijgen, zetten we bewust in op een mix van communicatiemiddelen en participatievormen (offline en online), inclusief gerichte 'bemensing' en actieve betrokkenheid van de klankbordgroep.

4. Impact Corona

Naar verwachting zijn fysieke bijeenkomsten door Corona ook in het eerste halfjaar van 2021 maar in beperkte mate mogelijk. We kiezen daarom bewust voor online vormen van communicatie. De twee bewonersavonden en serie kleinschalige bijeenkomsten (onderdeel e) kunnen we -indien nodig- ook online verzorgen, of vervangen we door (nog) kleinschaliger werkvormen en zoveel mogelijk in de buitenlucht.

Middelen en werkvormen

Hieronder beschrijven we de manier waarop we denken dat de inzet van communicatie/participatie aansluit bij het doel (kennisoverdracht, in gesprek komen, en netwerkopbouw richting vervolgfase), gewenste ambitieniveau (informerende/consulteren) en beoogde doelgroepen (voldoende diversiteit). Hoe de uitvoering kan worden georganiseerd binnen het beschikbare budget en capaciteit moet nog nader worden verkend.

a. Landingspagina op gemeentelijke website

We ontwikkelen een bescheiden landingspagina in waarop we het 'verhaal' van de warmtetransitie vertellen. Op de landingspagina plaatsen we begrijpelijke en beknopte informatie over 1) de 'wat, waarom en wanneer' van de warmtetransitie (inclusief enkele verwijzingen naar mogelijkheden om nieuwe warmtetechnologie te 'belevende', 2) het proces bestaat van de visievorming en een doorkijkje naar de wijkuitvoeringsplannen daarna, en 3) de betrokkenheid van partijen in de projectgroep.

b. Actieve inzet van bestaande kanalen

We gaan geen extra communicatiekanalen voor dit project ontwikkelen, maar maken -waar mogelijk- slim gebruik van bestaande kanalen (offline en online) en daarbij horende netwerken van alle projectgroepleden (waarvoor al commitment is uitgesproken) en klankbordgroepleden.

c. Bewonersbijeenkomsten

We organiseren twee informerende inwonersbijeenkomsten voor alle inwoners van de gemeente in het gemeentehuis (of online). Aanvullend organiseren we een serie kleinschaliger bijeenkomsten in de wijken en dorpen met een wijk- of dorpsraad. De vorm en inhoud van deze kleinschaliger bijeenkomsten zijn maatwerk per wijk/dorp. In de planning zoeken we afstemming met andere participatie-activiteiten op het vlak van energietransitie. De bijeenkomsten staan open voor gemeenteraadsleden. Door te kiezen voor een mix van bijeenkomsten op gemeentelijk en wijk/dorpsniveau bereiken we meer en ook andere inwoners.

d. Netwerkopbouw (periodieke enquête, nieuwsbrief)

Inwoners in initiatieven met een meer dan gemiddelde interesse in warmtetransitie bieden we de mogelijkheid om zich als aan te melden als 'geïnteresseerden'. Via projectgroep en klankbordgroep brengen we deze verder in kaart en leggen contact. Zij worden op belangrijke momenten in het proces persoonlijk geïnformeerd (via de mail/nieuwsbrief) en krijgen de mogelijkheid om feedback te geven door deel te nemen aan enkele online enquêtes. Zo organiseren we betrokkenheid en bouwen een duurzamer netwerk richting de toekomst.

e. Serie spontane 1-op-1 gesprekken (aan keukentafel, op straat, en 'online')

We organiseren voor ambtenaren en/of wethouders en raadsleden op 4 momenten/locaties de mogelijkheid om laagdrempelige 1-op-1 gesprekken te hebben met meerdere inwoners. Dat kan bij mensen thuis aan de keukentafel, door op bezoek te gaan op plekken waar veel inwoners zijn (pleinen, supermarkt, theater, sport, etc.), een online 'sprekkuur' te organiseren, of in gesprek te gaan op pagina's/groepen op *social media*. Door te kiezen voor een mix van offline en online vormen bereiken van inwoners met meer diverse achtergronden en creëren we eigen communicatieve momenten om het traject te promoten.

g. Bijeenkomsten met de klankbordgroep

De gemeente heeft een organisatiemodel ingericht dat bestaat uit een stuurgroep, projectgroep en klankbordgroep. De klankbordgroep is bedoeld voor organisaties die op een minder intensief niveau worden betrokken bij het visievormende traject. Zij worden op enkele momenten in het proces uitgenodigd om ze gericht te informeren over en te laten reflecteren op de voortgang, maar ook om ze te vragen hun kennis, kanalen en netwerk actief in te zetten in de promotie van het visievormende traject. In bijlage 1 zijn alle organisaties opgenomen die de projectgroep als belangrijk zijn bestempeld. En vormt de basis voor nadere selectie/specificatie.

Planning en uitvoering

De inzet van bovenstaande werkvormen en middelen loopt in principe gedurende de gehele doorlooptijd van het visievormende traject. Wanneer welke activiteit zinvol is, en wie waarvoor verantwoordelijk is, moet nader worden bepaald. Belangrijk afweging daarbij is hoe de voor de uitvoering van deze inzet aanvullende capaciteit (intern of extern) nodig is.

Voor in het achterhoofd...

De gemeente Doetinchem heeft al de nodige ervaring op het gebied van creatieve inzet van communicatie en participatie. In die trajecten zijn enkele belangrijke lessen geleerd die ook in dit traject van pas kunnen komen. Wanneer er keuzes moeten worden gemaakt aan de hand van dit plan, is het daarom wenselijk om in het achterhoofd te houden:

- Verwachtingen aan de voorkant goed managen is heel belangrijk. Maak duidelijk waarover mag worden meegepraat en wat al vaststaat (en dus niet ter discussie staat). Dat voorkomt dat je achteraf moet zeggen dat het merendeel van de opgehaalde input niet kan of mag worden meegenomen.
- Stel heldere spelregels op en verander deze niet halverwege. Kom beloftes na. Laat zien wat je met input doet en koppel terug waarom je er niets mee kan doen. Maak het herleidbaar. Dat schept vertrouwen.
- Communicatie en participatie zijn twee verschillende dingen. Je kunt prima communiceren zonder te participeren, andersom kan dat nooit.
- Luister oprecht naar de mensen, participatie zet je in om samen te kijken naar mogelijkheden, niet omdat het de zoveelste stap is in het proces of 'moet'. Dit is ook belangrijk in de communicatie over het participatietraject.
- Participatie is spannend, maar het levert altijd meer op dan als je het helemaal niet doet. Er zit veel creativiteit en denkkracht in de samenleving, maak daar gebruik van.

Bijlage 1: het speelveld

Belangrijk en open voor samenwerking/gemakkelijk te bereiken:

Inwoners

- De voorlopers
- De critici en georganiseerde actiegroepen
- Ouderenbonden
- Buurtcomités , buurtcoaches
- Dorps- en wijkraden, wijkregisseur

Bedrijfsleven en non-profits

- Huurdersverenigingen (bijv. Sité)
- Woningbouwverenigingen
- Nutsbedrijven
- Netbeheerder (bijv. Liander)
- Energiecoöperaties (bijv. Agem)
- Grote zorginstellingen (bijv. Elver)
- Maatschappelijke organisaties
- Vastgoedeigenaren

Overheid

- Gemeenteraad
- Politieke partijen (incl. oppositie)
- Achterhoek Board
- Buha

Overig

- Scholen
- Media
- Kennisinstituten

Belangrijk, maar minder gemakkelijk te bereiken

- Inwoners met een niet-westerse achtergrond
- Mensen met een lagere sociale status

Gemeente Doetinchem

Afdeling Ruimte

Team Leefomgeving

Postbus 9020

7000 HA Doetinchem

telefoon: 0314 - 377 377

telefax: 0314 -364 384

e-mail gemeente@doetinchem.nl

http : www.doetinchem.nl